

Historia Tuczna

Obszary, na których powstało Tuczno, we wcześniejszej fazie wczesnego średniowiecza były terenami penetrowanymi przez osadnictwo idące z Wielkopolski, a więc etnicznie przynależne do tej krainy. Równocześnie jako pogranicze narażone było na ekspansję polityczną idącą z Pomorza Zachodniego.

Tuczno wykształciło się jako pograniczny grodek obronny Pomorzan, który po podbojach Bolesława Krzywoustego, wraz z Wałczem, Człopą i Czaplinkiem wszedł ponownie w skład Wielkopolski. W XIII w. żywą działalność osadniczą na tym obszarze przejawiał książę wielkopolski Władysław Odonic.

Na przełomie XIII/XIV w. Tuczno z okolicą, na przeciąg pół wieku, znalazło się w rękach Brandenburgii. Z tego okresu pochodzą pierwsze wzmianki pisane o Tucznie, które nadane zostało jako lenno rodowi rycerskiemu-Wedlom (1305 r.). Pierwsza wzmianka o Tucznie wiąże się ze zdobyciem przez Hesse von Wedel „murowanego domu” w roku 1296. Około 1300 roku tereny położone pomiędzy rzekami Drawą i Gwdą włączone zostały do Marchii Brandenburskiej. Najstarsza źródłowa wzmianka o Tucznie jako „civitas” pochodzi z roku 1306., przy czym należy sądzić, że już wówczas Tuczno było zespołem miejskim z kościołem. W 1331 roku otrzymało brandenburskie prawa miejskie, ale był to przywilej poprawiający jedynie warunki rozwojowe.

Przestrzenna zabudowa miasta wiąże się z pierwszą połową czternastego stulecia. Wówczas istniał już kościół, a w 1338 roku rozpoczęto budowę zamku. W 1375 roku cesarz Karol V uznał Tuczno za jeden z dwunastu najsilniej ufortyfikowanych obiektów na wschód od linii Odry. Około 1400 roku zamek otoczyła fosa.

Lokacyjnie miasto zbudowano na północ od zamku. Tworzy go prostokąt z regularną siatką ulic przecinających się pod kątem prostym. Przypuszcza się, że – przynajmniej w części - miasto otoczone było umocnieniami w postaci drewnianej palisady wzmocnionej ziemią, z fosą i zwodzonym mostem przed bramą.

Tuczno do czasów reformacji było katolickie. Od 1546 roku przyjął się tu luteranizm, by za sprawą Krzysztofa von Wedel Tuczyńskiego stać się ponownie katolickim. To on właśnie w 1602 sprowadził do Tuczna jezuitów.

Do 1810 roku Tuczno było miastem prywatnym. Wolny zarząd miejski powołano tu w 1820 roku. Najstarsza źródłowa wzmianka o Tucznie jako „civitas” pochodzi z roku 1306., przy czym należy sądzić, że już wówczas Tuczno było zespołem miejskim z kościołem. W 1331 roku Tuczno otrzymało brandenburskie prawa miejskie, ale był to przywilej poprawiający jedynie warunki rozwojowe.

Przestrzenna zabudowa miasta wiąże się więc z pierwszą połową czternastego stulecia. Wówczas istniał już kościół, a w 1338 roku rozpoczęto budowę zamku. W 1375 roku cesarz Karol V uznał Tuczno za jeden z dwunastu najsilniej ufortyfikowanych obiektów na wschód od linii Odry. Około 1400 roku zamek otoczyła fosa.

Lokacyjnie miasto zbudowano na północ od zamku. Tworzy go prostokąt z regularną siatką ulic przecinających się pod kątem prostym. Przypuszcza się, że – przynajmniej w części - miasto otoczone było umocnieniami w postaci drewnianej palisady wzmocnionej ziemią, z fosą i zwodzonym mostem przed bramą.

Tuczno do czasów reformacji było katolickie. Od 1546 roku przyjął się tu luteranizm, by za sprawą Krzysztofa von Wedel Tuczyńskiego stało się ponownie katolickie. To on właśnie w 1602 sprowadził do Tuczna jezuitów.

Do 1810 roku Tuczno było miastem prywatnym. Wolny zarząd miejski powołano tu w 1820 roku. Leżąc przy drugorzędnym szlaku handlowym, Tuczno nie rozwinęło się nigdy w większy ośrodek miejski. Świadczy o tym ilość mieszkańców. W 1772 roku było ich 715, w 1916 roku – 815, w 1925 – 2132,, w 1939 – 2747, w 1946 – 1647, obecnie jest ich nieco ponad 2300.

Mieszczanie trudnili się rolnictwem, hodowlą bydła i rybołówstwem. Drewniana zabudowa miasta padała często ofiarą pożarów (1581, 1660, 1740, 1834). Wzniesiony w XIV w. kościół katolicki przekształcono w XVI w. w zbór ewangelicki, w związku z szerzeniem się protestantyzmu. W 1622 r. katolicy wybudowali nowy kościół. W XVII w. była tutaj szkoła parafialna, a w XVIII w. miasto utrzymywało przytułek. W 1807 r. (wojny napoleońskie) Tuczno opanowało przejściowo

wojsko polskie. W Prusach Tucznno należało do rejencji kwidzyńskiej. W XIX/XX w. było małym miasteczkiem peryferyjnym jako ośrodek lokalnego przetwórstwa produktów rolnych i lokalnego handlu. W czasie działań wojennych w 1945 r. (11 lutego) miasto zostało niemal doszczętnie zniszczone. Zburzeniu uległ również piękny renesansowy zamek Wedłów-Tuczyńskich.

Tuczno jest znacznym ośrodkiem wczasowo-turystycznym. Atrakcją jest zachowany późnogotycki kościół farny oraz odbudowany z pietyzmem przez szczecińskie Pracownie Konserwacji Zabytków zamek, w którym znajduje się dom wczasowy Stowarzyszenia Artystów RP.

Nazwę miasta wywodzi się od wyrazu "tłusty" (tuczny), co również może znaczyć "tuka", a więc wody obfitujące w ryby. Z XV w. znana jest też nazwa rośliny o podobnym brzmieniu-"tuczeń". Forma zgermanizowana Tutz.